

Önismeret-fejlesztés a biblioterápia eszközeivel kamaszcsoportban

KTE Őszi Szakmai Napja
2023. december 13.

Sóron Ildikó
FSZEK régióigazgató, biblioterapeuta

A pályázatok bemutatása

A Magyar Irodalomterápiás Társaság „Benned a Cél és nálad a Kulcs” c. pályázatai

- a MOL Gyermekgyógyító Program 2012 támogatásával egy 14 alkalmas önismereti csoportfoglalkozás (2012/2013-as tanév)
- a MOL Gyermekgyógyító Program 2013 keretében idén egy 10 alkalmas önismereti csoportfoglalkozás és egy – az előadásban bemutatásra nem kerülő – közösségfejlesztő csoport valósult meg

Partnerek

Bolyai János Műszaki Szakközépiskola és Kollégium, Budapest

Szűcs Hajnalka nevelési igh., Fekete Tiborné isk. könyvtáros

A pályázat megvalósítói, közreműködői a MA-ITT részéről:

- Kovács Zsuzsanna pszichológus, biblioterapeuta
(pszich.tesztek)
- Medveczkiné Tegzes Tünde biblioterapeuta,
mentálhigiénés szakember (csoportvezető)
- Ruszthy Geraldine gyógypedagógus, biblioterapeuta (záró
kérdőív)
- Sóron Ildikó könyvtáros, biblioterapeuta (csoportvezető)

A partnerintézmény elvárásai

- Önismeret-fejlesztés, empátia-fejlesztés
- A hátrányos helyzetű diákok felzárkóztatásának segítése
- Kortárs csoport közösségi érzésének erősítése
- Olvasásfejlesztés, szövegértés segítése
- Beszéd- és kommunikációs készségek és a kritikai gondolkodás fejlesztése

A csoportok bemutatása

- I. 2012/2013: Önismereti csoport hátrányos helyzetű serdülők számára (fiúk, 16-17 évesek főként)

Helyszín: iskolai könyvtár

Ideje, jellege: délutáni, önkéntes foglalkozás

- II. 2013/2014: Önismereti csoport hátrányos helyzetű, kollégiumban élő serdülők számára (fiúk, 14-15 évesek főként)

Helyszín: a kollégium egy csoportszobája

Ideje, jellege: Tanulószoza idejére eső délutáni foglalkozás (ajánlott)

Céljaink kialakítása

I. csoport:

- általános életkori szükségleteknek megfelelő témák ádolgozása
- önismeret, empátia fejlesztése
- a létrejött kamaszcsoportban a kohézió megteremtése és az egymás felé adott visszajelzések elősegítése
- játékosság, figyelemfelkeltés, érdeklődés fenntartása
- beszéd- és kommunikációs készségek, gondolkodás fejlesztése

II. csoport:

- fenti feladatok
- a kollégiumi beilleszkedés segítése,
- a családtól való hirtelen leválás feldolgozásának támogatása
- önállóság segítése, fejlesztése

Témák, alkalmazott művek I.

Téma	Alkalmazott irodalmi mű	Egyéb alkalmazott eljárások	A mű fogadtatása	Hatékonyság foka
			1-5	
Érték-térkép	Kosztolányi: Esti Kornél –IV. fejezet: A becsületes város	Térbeli, mozgásos feladatok, papírtekerces ismerkedő játék	4	5
Játszmák, önmagunk vállalása	Váci Mihály: Mintha	Dixit társasjáték kártyalapjai	4	5
Felelősségvállalás, kötelességtudat	La Fontaine: A tücsök és a hangya, Hajnóczy Péter: A hangya és a tücsök	Dixit-kártyák, asszociációs kártyák Tik-tak Bum bombával	5	5
Jövőkép, pályaválasztás	Örkény: A magunk megvalósításának ...	Szülői tanácsok leírása nagy papírszalagokra	5	5
Életcélok, áldozathozatal, tanárdiák kapcsolat	Nick Hornby: Fociláz- részlet, Darvasi László: A titokzatos világválogatott - részlet	Puzzle-kirakás 4 csoportban, Dixit-kártyák	3	4
Célok, küzdelem, kitartás, hit	Dino Buzzati: Aki meg akart gyógyulni	Puzzle-kirakás 2 csoportban	4	5
Vágyak, tervek, álmok	Ady Endre: Álmodom...	"Identity" pszichológiai társasjáték kártyái	5	5

Témák, alkalmazott művek II.

Téma	Alkalmazott irodalmi mű	Egyéb alkalmazott eljárások	A mű fogadtatása	Hatékonyság foka
			1-5	
Család, szülő-gyermek kapcsolat, apakép	Örkény István: Nápolyi	Mi változott? játék, puzzle-karácsonyfa díszítése	5	5
Tini-felnőtt kapcsolat, anya-gyerek kapcsolat	Nick Hornby: Egy fiúról - részlet	"Én még soha" játék Dixit-kártyák	3	4
Kamaszkor, szülőről való leválás, anyakép	Tóth Erzsébet: Alvó fiú	óriáspuzzle közösen Ágai Ágnes: Kamaszságok	3	5
Másság, teljesség, apakép	Hrabal: A gyémántszemű	Térbeli mozgásos ismerkedő feladatok	4	5
Identitás-keresés, árnyék-személyiség	Kosztolányi Dezső: Esti Kornél I. fejezet - részletek	asszociációs feladatok	3	4
Személyiség felépítése, önismeret	Gárdonyi Géza :Történetem	Visszajelzés állatfigurákkal, kollázs	5	5
A személyiség nyitottsága, zártsága, bizalom, biztonság	Reményik Sándor: A kagyló	különböző kagylók asszociációs játék Tik-tak Bum bombával	5/3	5/4

Témák, alkalmazott művek III.

Téma	Alkalmazott irodalmi mű	Egyéb alkalmazott eljárások	A mű fogadtatása	Hatékonyság foka
			1-5	
Én-kép, másokra való odafigyelés	Örkény István: Ki látta	Mi változott? - játék	3	4
barátság, próbatételek, változás	Sylvia Plath: Beavatás	asszociációs szókártyák Tik-tak Bummal	5/5	5/5
Agresszió, konfliktuskezelés	Ivo Andric: Aska és a farkas	Visszajelzés adása egymás számára állatfigurákkal	3	5
Boldogság-fogalom, ambivalencia	Kosztolányi Dezső: Boldog, szomorú dal	tulajdonság-kártyák	4	5
Párkapcsolat, szerelem	Vámos Miklós: Gombóc	asszociációs játék/Dixit-kártyák, toronyépítés	5/3	5/4
Elmúlás, öröklét, robotlét	Asimov-Silverberg: A pozitron ember	filmrészletek: A kétszázéves ember	4	4
Szenvedélyek, függőségek	Idézetek a függőségekkel, szenvedélyekkel kapcsolatban	Kollázs-technika alkalmazása	4	5
Fantázia-tréning	Örkény István: Leltár		5	5
Fantázia-tréning	Romhányi József: Interjú a farkassal	megelevenedő újsághír, újságírás	5	5

Receptív biblioterápia I.

La Fontaine: A tücsök és a hangya,

Hajnóczy Péter: A hangya és a tücsök

A feldolgozás módja részben kiscsoportos:

- Az eredeti La-Fontaine tanmese (Rónay György fordításában) szövegének összeállítása részletekből.
- A második irodalmi mű (Hajnóczy-novella) előkészítése a címre vonatkozó kérdésekkel. A szöveg összerakása. A befejezést a csoportoknak kell kitalálni, majd megkapják az eredetit.
- Beszélgetés a mese és a novella különbségeiről, tanulságairól, a saját jövőképükről (teljes csoportban).

Receptív biblioterápia 2.

Sylvia Plath: Beavatás

- Bevezetés: I. csop.: Asszociációs kártyák: *beavatás, lázadás, tartozni valahová, személyiség, stb.*
- Bevezetés: II. csop. : találjanak ki próbatételeket.
- Beszélgetés a műről, és az általa felvetett kérdésekről.
Cél: egyre személyesebb mederbe terelni a beszélgetést.
Pl. Melyik próbatételen vennél részt szívesen? Hogy valósítanád meg? Miből épül fel a személyiség? Mi a véleményed a változásról? Látsz magad körül példákat erre? Milyennek képzeled magad 5 év múlva?

Receptív biblioterápia 3.

Dino Buzzati: Aki meg akart gyógyulni

- Bevezető játék: A hiányérzet megélése – 2 csoportban puzzle-t raknak ki, de mindkettő képből hiányzik egy-egy elem. Vajon hogy viselik, milyen megoldást javasolnak a helyzetre?
- A novella feldolgozása két részletben.
- Téma: Áldozatok, lemondások a cél érdekében. Rövid távú és hosszú távú tervezés.

Hogy viselkednél egy olyan közösségben, ahol kényszerűen vagy összezárva emberekkel, és úgy érzed, nem tartozol közéjük (pl. rossz munkahely, börtön, stb.)?

- A mű legfőbb nehézsége: nincs feloldás.

Receptív biblioterápia 4.

Vámos Miklós: Gombóc

- A két csoport eltérően fogadta a művet: az idősebbeknél a párkapcsolati, a fiatalabb, kollégistáknál a családi szál a domináns.
- Asszociációs feladat ill. játék az indításhoz
- A novella 3 részletben kerül a csoport elé
- A részletek közti „űrt” kell kitölteni, ki-ki saját elképzelése szerint – kreatív írás
- Szembesülés az író megoldásával

Főként a ráhangolódást segítő feladat I.

Ágai Ágnes: Kamaszságok

- Kiegészítő eleme a foglalkozásoknak
- Témája és formai egyszerűsége miatt jól alkalmazható egy-egy problémakör érzékeltetésére, segíti a ráhangolódást
- Aktív biblioterápiás feladatok szerves része lehet
- A humora segíti a közvetlen, nyitott légkör kialakítását

Főként a ráhangolódást segítő feladat 2. Gárdonyi Géza: Történetem

- Plüss-állatok „ajándékozása” – a másik ismeretét igénylő, pozitív tartalmú üzenet
- „Szembesítés”
- Mely állat bőrébe bújnál, ha állat lennél? – egyéni feladat
- Alkosd meg önmagad! A vágyott kép és amilyennek most látod magad.

Aktív biblioterápiás feladat I.

Gárdonyi Géza: Történetem

- Az Úr bement a gyúróműhelyébe.
  - Ma csinálok - mond - egypár állatot:
*Kell egy bagoly, egy tigris és egy bárány,
meg egy tücsök.*

És hozzá is fogott.

De mert kevés volt éppen az agyag,
apró lett némely nagynak szánt alak.

- Ej, - szólt boszúsan, - máma rossz napom van,
nem is vagyok a jóhangulatomban.

És összegyúrva a négy alakot,
belőlük gyorsan engem alkotott.

Művészetterápiás elemek I.

Rajta vagyok a témán...

Művészetterápiás elemek 2.

Ilyen vagyok – ilyen szeretnék lenni

Művészetterápiás elemek 3.

Ilyen vagyok – ilyen szeretnék lenni

Művészetterápiás elemek 4. Ilyen vagyok

Aktív biblioterápiás feladat 2.

Ágai Ágnes: Kamaszságok

**Nem szeretem azokat a felnőtteket,
Akik úgy kezelik a kamaszkort,
Mint *egy lábon kihordott
gyerekbetegséget.***

Aktív biblioterápiás feladat 3.

Váci Mihály: Mintha

*„Én is, mintha önmagam lennék, /sugárzik bennem
néhány emlék, /pedig más vagyok régesten rég, /
nem az, mi voltam, s mi lehetnék”*

Mintha ..... lenne az élet
.....míg csak leéled
s mintha elég is lenne néked
.....

Világunk mintha ..... lenne
.....
s benne .....
s mintha belenyugodnánk ebbe.

EREDMÉNYEK I.

- Az általunk választott témákat igen jól fogadták és nyitottak voltak ezek irodalmi művekkel történő megbeszélésére is: ezen belül a különféle emberi kapcsolatok és az életcélok, felnőttég kérdéskör kiemelkedően érdekelte őket.
- Ez különösen az első csoport esetében volt mindkét tényezőre igaz. A kollégiumi csoport az irodalmi megközelítésre kevésbé volt nyitott.

Eredmények 2.

- Mindkét csoport esetében azt tapasztaltuk, hogy a diákok problémáik megbeszélésében leginkább kortársaikra és tanáraikra támaszkodhatnak, csak néhány diák esetében volt érezhető a támogató családi háttér. Így még inkább igazolást nyert a csoportban folyó munkánk fontossága, melyet a tesztek is visszagigazoltak.